

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICĂȘCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 Lei.
Pe jumătate de an 5 Lei.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Să facem, preoții, politică?

Părintele Trăian Terebenț, din Gaișa, bunul și vechiul meu prieten, în numărul din urmă al ziarului „Biserica și Școala” atinge chestiunea foarte importantă a participării preoției ortodoxe române în politica militantă. Fixează idei generale și la întrebările ce le pune, așteaptă răspuns dela cine voește și poate să-l dea.

Cunosc luptele preoției din părțile Aradului.

Mi-aduc aminte de izbânda d-lui Dr. Stefan Cicio Pop. la Pâncota, din timpul, când eram preot în Cherechiu. A continua cu aceeași metodă în direcția aceasta nu se mai poate, fiindcă, din fericire, trăim în România-Mare și preocupările noastre trebuie să apuce alte direcții, dar fără luptă grea nu se poate să-ți ajungi scopul nici să-ți realizezi noile ținte de viață.

Între împrejurările schimbate de azi, trebuie înainte de toate să stabilești principiul, să facem preoții politică, ori să rămânem în cadrele oficiului nostru sacerdotal și predicatorial?

Până am fost supuși altora, ni-se împunea datoria luptei pentru conservarea limbei și a legii strămoșești. Astăzi limba românească e regină, legea ortodoxă e legea statului român.

Deci la întrebarea: să facem politică ori ba, avem un principiu statornic în altă parte și anume: în „dezideratele primului congres al preoției din România întregită”. La capitolul VIII din aceste deziderate iată ce se spune:

„1. Preoții ortodoxi români, ca părinți sufletești ai poporului, socotim o *datorie evanghelică* sfătuirea poporului și în trebile politice.

2. Sfătuirea politică a preoției se bazează pe *principiul democratic* de înaltă moralitate, izvorât din evanghelia Mântuitorului Hristos (armonia și solidaritatea socială.)

3. *Biserica noastră ortodoxă fiind una cu poporul*, preoția înțelege sfătuirea sa politică, în *concordanță cu interesele Neamului*, deci o politică, care îmbrățișează interesele *morale și naționale ale neamului, ținând la luminarea lui*”.

Congresul preoției a dezlegat, deci, problema aceasta, în concordanță cu principiul evanghelic: o numește *datorie*, o așază pe pedestalul *democrației creștine*,

servind, între toate împrejurările și pentru toate timpurile interesele *morale și naționale* ale neamului românesc, cu scopul *a-i lumina* cărările viitorului.

În baza acestora, discuțiunea mi-se pare încheiată; un alt răspuns nici nu se poate cere și nici n'are să-l dea nici un bărbat de seamă al bisericii ortodoxe, fie din cler, fie din popor.

Congresul însă vorbește de sfaturi, de unde urmează, că poporul este liber a-le ține ori nu; iar această libertate, dă naștere la curente de idei, cari nu sunt, totdeauna, în conformitate cu dezideratele de care vorbirăm.

Iar dacă a da sfaturi, însemnează, pentru poporul păstorit de preoția ortodoxă, obligativitatea a-le și urmă, atunci este foarte logic, că preotul își va conduce pe fii săi sufletești după convingerile și experiențele sale politice; ceea-ce în chip firesc are să conducă la separațiune de convingeri, pentru cuvântul, că unii și-au format cultura politică, fiind aderenți ai partidului X, alții ai partidului Y.

Și cum în România-Mare toate partidele politice, cu puțința dea formă, susținea și conduce un guvernământ, au anunțată la baza lor mărirea și fericirea Patriei noastre adorate, ar fi riscat, ba nedemn să i spui unui om cult, preot de zeci de ani în parohia sa, că urmând cutare direcție politică, săvârșește act de tradare națională. Concepția aceasta este imorală, fiind că de exemplu cine a fost în starea și jertfească averea și viața, cine, ca român bun, a trebuit să apuce bățul pribegiei din calea ungarilor, acela merită cinste și dragoste, nu hulă și dispreț.

Ca să se poate face, totuș, o muncă sistematică pentru conducătorii firești ai poporului nostru, pentru unitatea de vederi politice, află necesar a fixa, ca linii conducătoare următoarele:

1. Trăim în epoca, cea mai fericită, când mirajul unirei tuturor Românilor ne încălzește sufletul și ni-l umple de mândrie. Vedem prezentul istoric, dar cu evoluția istorică a trecutului, sub farmecul acestor zile, nu ne prea putem ocupa. Recomand cu înzistență resfoirea istoriei naționale a poporului român și cu creionul roșu la mână a însemna în cartea vremilor epocile de înălțare și cele de umilință, prin cari am trecut. Rezultatul să și-l spuie fiecare preot șieși și la procăsimă întrunire colegială să deschidă discuție asupra lui, cu Istoria în mână.

2. Experiențele trecutului nostru isto-

ric, ca și suma faptelor bune și rele, cu concluziunile logice ce vor trebui scoase, *sunt cel mai sănătos, cel mai sigur, în urmăre, cel mai real criteriu de orientare politică pentru viitor.*

3. Convingerea mea personală este, că preoția ortodoxă română va rămânea în fruntea poporului, ca și conducătoarea lui firească numai atunci, când se va uni sufletește cu acel partid istoric din România-Mare, care își poate da ca rezultat neîndoios al activității sale: Unirea principatelor Moldova cu Muntenia, Regalitatea Independența și Unirea Tuturor Românilor. Și acesta este partidul național liberal.

Tileagd, la 20 Sept. 1920.

Alexandru Munteana al lui Vasilie
protoiereu ortodox român.

Înființarea institutului teologic din Arad

de Dr. T. Botiș.

Secolul al XVIII-lea e periodul reculegerii și al muncii. Potolindu-se valurile războaielor sângeroase și îndelungate, ce-le provocă reformațiunea și antireformațiunea, se desfășură sub influența curentului de idei, prin cari se pregătiră marile prefaceri ale evului modern, o activitate neobișnuit de febrilă și se introduc reforme pe toate terenele vieții de stat.

Concepțiile progresiste ale absolutismului luminat ușor soarta poporului legat de glee și manifestă o îngrijire și față de starea lui sufletească și cultura lui. Educația poporului și învățământul, lăsate în grijă confesiunilor, deveni o problemă de stat și începu a-se considera ca un mijloc politic, merit a promova interesele superioare ale statului.

Trezit la viață sufletească și încălzit de razele binefăcătoare ale luminei veacului și poporul român din Ungaria și Transilvania făcu, în jumătatea a doua, al secolului al XVIII-lea și îndeosebi pe timpul scurtei domnii a lui Iosif al II-lea însemnați pași de progres pe toate terenele vieții publice, dar mai ales pe terenul cultural. Luminatul împărat, cunoscând din călătoriile sale starea înapoiată a poporului român, *consideră educația tineretului român ca una dintre cele mai importante și mai urgente afaceri de stat*¹⁾.

Ca să se poată însă răspândi lumina în masele largi ale poporului trebuiau investiți cu lumină cei doi factori principali ai educației populare: preotul și învățătorul. Curentul de desrobirea sufletească, ce se porni, cerea, ca acești îndrumători ai vieții sufletești să fie oameni de

profesiune, înzestrați cu cunoștințe profesionale și o educație mai corespunzătoare chemării lor.

În scopul acesta se arangează pe seama lor în centrele episcopale cursuri de pregătire, din cari se dezvoltară apoi școlile clericale și preparandiale. Aceste cursuri, precum și școlile mănăstirești, amândouă premergătoare institutelor de pregătire sistematică a candidaților de preoți și învățători, ori cât de slabă era lumina cunoștinței, ce-o puteau răspândi, sub raportul dezvoltării culturii românești și ortodoxe, trebuie să li-se deie rolul și importanța, ce li-se cuvine. Crescut-au aceste școli generații de „muncitori fără nume”, cărturari însuflețiți, preoți cucernici și dascăli smeriți, a căror muncă asemănătoare rîului adânc, cu unde line, trezi la viață conștiința națională adormită a țaranului român.

„Pre lângă mănăstirile dela Morava și dela Partoș — ne spune istoricul Tincu Velea — erau încă din vechime școale, unde învățătorii veniți din România învățau mai vartos pre tinerii, cari se preparau pentru chemarea preoțească ori cea învățătoarească. Pentru ridicarea școlii dela Morava s'a meritat mai mult oarecarele Obâr-chinez (jude primariu ori cercual) Nicolae Lucaciu, român născut și locuitor în Fizeșiu. Ajutat-a apoi dânsul mult și la întemeierea și înzestrarea bisericii din locul nașterii sale. Școala dela Partoș o a întemeiat Giorgiu Laiul, jude primariu din cercul Ciacovei, român și acesta, avut și zelos de origine din Ciacova³⁾).

Alături cu aceste școli mănăstirești erau și școli particulare pe la protopopi, preoți și cărturari⁴⁾ și la aceste izvoare de învățatură alergau mai ales cei ce doreau a intra în tagma preoțească.

Trebuințelor culturale ale bisericii și clerului servea și gimnaziul din Carloveț, întemeiat la anul 1731 prin mitropolitul *Vicențiu Ioanovici Vidac*.

Renumitul arhiepiscop și mitropolit *Ștefan Stratimirovici* nu numai asigură existența și dezvoltarea acestei școli prin crearea mijloacelor materiale necesare și o provăzu cu un convict și pentru tinerii mai săraci cu un alumneu, ci în legătură cu ea înființă, la anul 1794 și o școală clericală⁴⁾, primul institut pentru cultura specială teologică a clerului ortodox din Ungaria.

Școli, în cari și candidații de preoție își puteau câștiga o învățatură potrivită chemării lor viitoare erau și așa numitele „Norme”, adecă cursurile ce-le țineau, după organizarea învățământului popular prin „Ratio educationis” la anul 1777, inspectorii de școale pentru instruirea dascălilor și a ucenicilor de dascăli. Atari cursuri normale s'au deschis la anul 1777 în Vârșeț, iar la anul 1779 în Timișoara.

Fără îndoială, îngrijirile, ce se făcură prin înființarea acestor cursuri pentru pregătirea de învățători, dădură impuls și la organizarea de cursuri și pentru o creștere mai corespunzătoare a candidaților de preoție.

Un asemenea curs clerical se înființă la episcopia din Vârșeț, pe care apoi zelosul episcop *Iosif Ioanovici Șacabent* (1786—1805) îl dezvoltă în o școală clericală. „Astăzi — zice în circulara sa din 20 Septembrie 1800 — afară de școala cea cliricească și trei binerânduite normalicești și două latinești școale avem, întru care iubita tinerime a noastră se învață în limba sârbă, română și nemțească, dară pe lângă aceste limbi și alte multe de folos și de lipsă învățaturi, cari veselesc sufletul și mintea uminează⁵⁾. Și ca să poată învăța la aceste școli „pruncii din tot satul, fie cât de mic” luminatul episcop deschide la 1 Noembrie 1799 și un alumneu „în care 24 prunci săraci cu bună fire, bine învățându-se de pretudindenea

sânt și din fieștecare protopresbiterat a eparchiei acesteia câte 2, în ce chip și cunoscut Vălastă, care prunci până acum din facere de bine și făcută ajutorință a tuturor celor ce iubesc neamul și norodul său au hvartir, hrană și artie și de aici se duce în școlile cele mai nainte zise de ascultă învățăturile⁶⁾.

Cursul normal din Timișoara își ia începutul la anul 1879 și există până la reorganizarea învățământului primar la anul 1810, respectiv deschiderea institutelor preparandiale la anul 1812. Precum în Vârșeț așa și aici pe lângă cursul de dascălie se organizează și unul pentru pregătirea candidaților de preoție. Existența acestui curs clerical o dovedește următoarea circulară — din 20 Decembrie 1790 — a episcopului Petru Petroviciu: „Preacinstiite Domnule Protopresbiterule Intru așteptarea până când seminarul cel nou de obște pentru învățatura clericilor nu capătă sfârșit, fără încunjurările întâmplărilor de lipsă și fiindcă în cele mai multe locuri trebuie să se poartă preoți parohialnici, pentru aceia ca după puțină vreme ce potesc într-o cină preoțescă a-se învrednici, cele a credinței și ceremoniile bisericești și slujbele bisericii acum se învețe.

Binecucernicie Tale poruncesc, că după primirea acestui întimat, în protopopiatul vostru să vestiți, că cei ce se află să scrie și cetească diaci la diaconie și diaconi la preoție, cari slujbă dascălească nu plinesc, la anul viitor 1791 în 20 Ianuarie la Timișoara a-se găti să vină, având se șadă aici până la sfârșitul lui Aprilie, iară pruncii care aici la învățatură n'au fost pururea de preoți nu vor dobândi⁶⁾.

Iar învățăturile ce se propuneau în acest curs erau următoarele:

a) Largă și îndelungată dogmatică adecă a bisericii întărită bogoslovie de legea răsăritului învățăciune.

b) Istoria bisericească.

c) Canonurile bisericii cu îndelungată tâlcuire.

d) Învățăciune a datorinței preoțești.

e) Tâlcuirea noului și vechiului testament⁷⁾.

Despre dascălii, cari tâlcuiau aceste învățaturi fostul elev, *Dimitrie Țichindeal*, se exprimă astfel⁷⁾.

„Dumnezeirea bine a voit a trimite nouă, mai vartos însă preoțimei noastre luminarea cea trebuincioasă și izbăvirea de nebunii și de credinți deșerte, prin preacinstiitul, înalt învățatul *Pavel Kengelași*, arhimandritul mănăstirei S. George și doctor de sfânta teologie, în reședința episcopescă a Timișorii. Acesta din destul vrednic de laudă bărbat din dumnezească grădină a cules florile acele, pe care prorocii și apostolii și cei mai slăviți ai tuturor popoarelor învățători cu înțelepciunea lor le-au sădit; iară nouă spre buna mirosire a faptelor bune și spre luminarea minții printre noi le sădește și ni-le împărtășește. Iară a două prin mult făcătorul de bine *Mihail Martinovici*, tâlcuitorul teologiei în reședința episcopescă a Timișorii⁸⁾.

Dar ori cât de luminați și zeloși erau acești și alți dascăli, prin cursurile clericale, ce-le conduceau și învățăturile, ce li-era posibil a-le propaga ascultătorilor, nu se putea forma — nici chiar în mod succesiv — un cler, care prin activitatea sa pe terenul pastoral și învățătorial, lărgit cu îndatoriri noi, să se poată dovedi și afirma de un factor mai productiv și pe arena vieții culturale și a educației populului.

Teodor Iancovici de Miryevo, vestitul director al școlilor primare ilirice și valahice din districtul Timișorii, în proiectul, ce-l înaintă — la 14 Decembrie 1781 — Curții din Viena, referitor la înmulțirea școlilor populare din Bănat și îmbunătățirea stării lor, prezintă, între al-

tele, și lipsa de cultura a clerului de o piedecă a progresului pe terenul școlar.

Cei mai mulți preoți — scrie Iancovici — sunt fără știință și au față de oamenii de rând preferința de a ști să citească la serviciile divine cuvintele din carte, adeseori fără a-le înțelege, care din întâmplare are memorie bună, ca să poată spune de rost rugăciunile obișnuite, sau gătlej atât de puternic, ca de cântarea lui să se cutemure oaze cum biserica, se consideră de un preot vrednic, cu chemare de sus, ca să ducă poporul la pășune.

Pentru înlăturarea acestei piedeci Iancovici propune, ca cei în drept să ia cât mai curând dispozițiile necesare spre a putea da *clerului tinăr o educație mai bună și corespunzătoare chemării adevărate preoțești*. Accentuiază trebuința înființării unui *seminar clerical* în Timișoara, care e un fel de centru al celorlalte dieceze și unde la anul 1766 s'a și început zidirea seminarului, dar zidurile au rămas neisprăvite⁹⁾.

(Va urma)

¹⁾ Dr. Ioan Lupaș: „Iosif al II-lea și școlile românești din comitatul Aradului”. „Biserica și Școala” Nr. 1—1917. — ²⁾ Tincu Velea: Istoria bis și pol. naț. Sibiu, 1865, pag. 198—199. — ³⁾ Tincu Velea: Opul citat pag. 201—202. — ⁴⁾ Iuliu Vuia: Școlile românești bânăfene în secolul al XVIII-lea, pag. 23—28. — ⁵⁾ Vuia: Opul citat, pag. 87. — ⁶⁾ Vuia: Opul citat, pag. 89. — ⁷⁾ „Statuturile înțelegerii celei sănătoase” p. XIII. — ⁸⁾ Vuia: Opul citat, pag. 86—87. — ⁹⁾ Dr. Ioan Lupaș: Starea școlilor din Bănat la 1781. „Românul” Nr. 24 1916. Referitor la zidirea seminarului din Timișoara istoricul Tincu Velea ne transmite următoarea tradiție: „Protopopul Petru Șut, să fi auzit pe însuși Episcopul Vârșețului Iosif Șacabent (1786—1805) povestind cum că împăratul Iosif II. (1780—1790) venind la Timișoara, el însuși cu pașii săi a măsurat locul, unde astăzi sunt ridicate biserica, reședința și alte case destinate pentru școlile teologice; cu care ocaziune generosul împărat în fața mai multor oficiali a spus și promis, cum că el văzând clerul românesc din Bănat atât de necultivat spre scopul cultivării lui să îndură a da 60,000 fiorini pentru fundarea unui institut clerical. Datu s'au acești bani? Nu se știe, iară reședința peste puțin s'a ridicat după modul celei Vârșeț, adecă cu bani și lucru mai mult dela clerul și poporul român, căci sârbii erau mult mai puțini...” Tincu Velea: Opul citat pag. 200—201).

Congresul preoților rom. cat. din Dalmația și Croația pentru ștergerea celibatului.

Căsătoria a doua a preoților ort. români, un alt postulat urgent al vremii.

În rubrica „Informațiuni” din „*Bănatul Românesc*” Nr. 77 din 1 Iulie a. c. s'a publicat și știrea despre congresul preoțesc convocat acum nu de mult de preotul catolic *Ștefan Zagorac* și ținut într'un mic orașel din Dalmația. La acest congres, după cum am cetit, au luat parte 120 preoți r. catolici din Dalmația și Croația, cari au elaborat un memoriu, semnat de 93 preoți, pe care l-au subțernut arhiepiscopului din Zagreb. În acest memoriu se cere reforma instrucției teologice, *ștergerea celibatului* și ruperea de cătră Roma a bisericii croate. Mai cer încă ca preoții să fie aleși de cătră credincioși, iar episcopii de cătră un congres al preoților și protopopilor.

Se zice mai departe în numitul comunicat, că consiliul bisericesc, format din episcopii catolici de pe teritoriul Jugoslaviei, în ședințele ținute pe la sfârșitul lunii Maiu a. c. a decretat pe toți cei 93 semnători ai memoriului de schizmatici, afurizându-i, iar pe preotul Zagorac l-a destituit imediat. Știrea anunțată se încheie cu observarea, că aderenții lui Zagorac nu s'au dat îndărăpt, ci bázându-se pe simpatiile de cari se bucură mișcarea acesta în Dalmația și Croația, au început lupta în contra episcopilor prin ziarul lor „*Preporeo*” (Renașterea), care apare la Zagreb.

Un caz analog într'un cât privește postulatul pentru abrogarea celibatului s'a petrecut înainte de asta cu aproape trei ani. Anume în toamna anului 1917 gazetele înregistrau interesanta știre, că într'una din ședințele parlamentului austriac de odinioară, din Octombrie 1917, deputatul *Stanek* și conșoții, aparținători clubului agrar cehic, prezentaseră dietei un proiect pentru regularea referințelor sociale ale statului preoțesc romano-catolic, prin care s'a fost propus între altele, că guvernul să între în prerașterea cu forurile che-

mate pentru *desființarea celibatului*, o sarcină grea și insuportabilă pentru partea cea mai mare a preoțimei. S'a accentuat în numitul proiect, ca *să fie permis preoțimei de toate gradele a se căsători și după sfințire* și chiar și atunci, când preotul ar deveni văduv, deci nu numai odată, ci și de repetite ori, dacă eventual o ar cere aceasta necesitățile vieții. Pentru introducerea căsătoriei și la preoții rom. catolici s'a invocat între altele și motivul foarte plausibil, că instituțiunea aceasta va avea negreșit o *influență binefăcătoare și pentru stat*, pentru că preoții de sigur, că se vor nuzi a întemeia familii de model și că astfel va crea un număr mare de familii sănatoase și de ordine.

Proiectul de sub întrebare a fost subscris de către toți membrii partidului agrar cehic, între cari se aflau și preoții rom. catolici *Vacek și Zahradnik*.

Pe cum se vede din aceste comunicate de mai sus, spiritul vremilor a atins de-a binele și catolicismul extrem de conservativist, căci preoții catolici, nemulțumiți cu starea lucrurilor de până aci, din când în când cer tot cu mai multă insistență reforma instituțiilor învechite și cu deosebire pretind sus și tare *stergera celibatului*, ce astăzi nu mai are rost și introducerea căsătoriei și pentru dâșii, spre a putea duce o viață mai deamnă de oameni.

Firește, că acestui curent sănătos se opune deocamdată cu îndârjire episcopatul r. cat. de teamă, că prin căsătoria preoțimei nu cumva să se pericliteze potestatea bisericească, respective independența clerului față de credincioși. Dar zădarnice sunt și vor rămânea toate eforturile și opintirile episcopatului r. cat. de a împedea cursul vremii și a susținea și pe mai departe în ciuda tuturor rezoanelor sănatoase *celibatul*, pe aceasta instituțiune nenaturală și lipsită de bază divină, împusă mai mult de un curent rigorist înainte de asta cu multe veacuri, dar nu mai puțin și de vanitatea omenească, precum și de dorul de stăpânire autocrată al celor suspuși. Zic, toate acestea eforturi și opintiri vor fi și vor rămânea zădarnice, căci celibatul, mai curând, ori mai târziu, are să fie șters din rândul instituțiilor bisericești r. c. ne mai având astăzi, cum s'a spus mai sus, nici un înțeles, căci și preotul e om, iar omul e debil, muritor, a cărui existență pământească e atât de scurtă, așa zicând numai o clipă între două eternități, și astfel nu-i se poate impune o moralitate cerească. Cu cât mai des și mai mulți vor cere desființarea celibatului, cu atât mai iute se va realiza dorința aceasta justă și echitabilă devenită aproape generală la clerul catolic subaltern.

Tot atât de justă, echitabilă, și generală e și dorința preoțimei noastre ort. române de a se admite în cele din urmă și căsătoria a doua a preoților văduvi, precum și căsătoria preoților celibi, dintre cari cei mai mulți s'au hotărât pentru celibat nu de voe, ci de nevoie, siliți de forța împrejurărilor neatârnatore de voința noastră. Dorinței acesteia să dat doar expresiune vie și în congresul preoțesc din primăvară anului trecut.

Pentru admisibilitatea căsătoriei, a doua a preoților au pledat în timpul mai nou bărbați de o înaltă erudițiune teologică și deplin versați în ale dreptului canonic ca *Milaș*, fostul episcop gr. ort. sârb al Dalmației *Dr. V. Găina*, însuflețitul profesor al facultății teologice din Cernăuți, de pie memorie, *Dr. Lazar Jacob*, harnicul și relosul profesor seminarial din Arad și alții. Aceștia toți au documentat cu un arsenal de documente tari și neresturnabile într-un mod mai pre sus de toată îndoiala, că a doua căsătorie a preoților este admisibilă, deoarece prin introducerea acesteia dogmele de credință ale bisericești noastre ortodoxe nu s'ar altera de loc, fiind întrebarea aceasta curat chestie de disciplină. Dâșii au dovedit limpede și la înțeles, că admiterea căsătoriei a doua a preoților e de o necesitate imperativă chiar și din punct de vedere al moralității creștine publice, pe care în prima linie preotul e chemat și dator a o propaga la credincioșii săi, ceea ce însă o poate face cu succes și cu sorți de izbândă numai atunci, când el însuși e un exemplu viu de moralitate și când atât viața sa publică, cât și cea privată va fi ireproșabilă în toată privința. De aceea rezolvarea urgentă și favorabilă a acestei cauze importante din partea celor chemați se impune de sine, atât spre îndestularea generală a preoțimei noastre, cât mai vârtos în interesul

ridicării moralității publice, care la poporul nostru, în urma războiului mondial îndelungat, lasă de prezinte cam mult de dorit.

Să sperăm însă, că Sfântul Sinod episcopesc care nu de mult a încuviințat mirenților căsătoria IV. care de altcum prin dispensațiune arhierească se putea încheia și până aci, în sfera sa de competență va da voe în cele din urmă și preoților văduvi, loviți de soarte, de a-se căsători a doua oară

În speranța aceasta ne întărește faptul netăgăduit și pentru noi toți prea îmbucurător, că Sfântul Sinod actualminte e compus din toți atâția înalți și distinși demnitari bisericești, cari cu toții au simț și pricepere pentru dorințele drepte și întemeiate ale preoțimei lor subalterne, știind prea bine, că menajând interesele bine pricepute ale clerului, promovează în același timp interesele vitale mai înalte ale bisericești noastre ort. române cu o menire atât de frumoasă și sublimă în cadrul României-mari, a întregitei și iubitei noastre patrii de astăzi.

Dee Dumnezeu, că aceasta speranță să se realizeze cu o zi mai curând, căci aceasta o reclamă binele special al preoțimei și folosul general al bisericești, deci interese comune și împrumutate, cari nu se pot despărți de cătră olaltă.

Demnii noștri arhiepiscopi decidându-se pentru rezolvarea problemei de sub întrebare în senzul dorit de preoțime, vor binefăcătoare de recunoștința eternă a acestiea, care va lăuda numele lor și îi va binecuvânta în veci, din neam în neam!

Cronicarul.

Ad. Nr. 1909/920.

Circulară

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale din districtul Consistorului din Arad.

Aducem la cunoștința Onor. preoțimi diecezane, că s'au luat dispoziții pentru distribuirea congruei, cvincvenalelor, adausului familiar și ajutorului lunar de scumpete pe pătrarul III. (Iulie—Septem.) precum și a ajutorului de vestiminte pe întreg anul 1920.

S'a trimis oficiilor protopopești conspectele preoților despre competențele arătate mai sus, dimpreună cu blanchetele de chitanțe pentru congruă și cvincvenale.

Pentru adausul familiar, ajutorul lunar de scumpete și ajutorul de vestiminte fiecare preot va avea să-și facă însuși chitanțele, separat pentru fiecare titlu de competență.

Primind oficiul protopopesic conspectul preoților, deodată cu trimiterea blanchetelor de chitanțe pentru congruă și cvincvenale, va comunica preciz fiecărui preot toate sumele arătate în conspect, cari le poate ridica dela Cassa consistorială pe lângă chitanțe vidimate de protopopul tractual.

Preoțimea își va putea ridica competențele sale în intervalul din 11—30 Oct. a. c. st. nou și anume:

În ziua de Luni preoții din protopresbiteralul Hălmașiu.

În ziua de Marți preoții din protopresbiteralul B.-Ineu și Buteni.

În ziua de Mercuri preoții din protopresbiteralul Belinț și Chișineu.

În ziua de Joi preoții din protopresbiteralul B.-Comloș și Timișoara.

În ziua de Vineri preoții din protopresbiteralul Lipova și Șiria.

În ziua de Sâmbătă preoții din protopresbiteralul Radna, Arad și Vinga.

Dupăce Cassa consistorială a primit dela perceptoratul reg. puțină monedă, fracțiunile de sută până la 50 lei le poate solvi; iar dela 50 lei în sus le va solvi cu sută întreagă având preotul a restitui diferența. *Deci fiecare preot este dator a aduce cu sine 50 lei în hârtie mărunță, plus banii de timbru.*

Intrucât protopopii vor să distribue ei competențele preoților, despre aceasta vor aviză preoții deodată cu trimiterea blanchetelor de chitanțe.

De sine se înțelege, că acei protopopi se vor prezenta la Cassa consistorială cu conspectul general primit de aici pentru a ridica sumele necesare pentru distribuit.

Arad, 23 Septem. (6 Octom.) 1920.

Joan J. Sapp, m. p.
Episcop.

Nr. 813/1920.

Convocare.

În înțelesul §-ului 23 din statute, membrii „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” se convoacă la

Adunarea generală ordinară,

ce se va ține la **Oradea-mare** în zilele de 17 și 18 Octomvrie n. 1920.

Programa adunării:

Duminecă în 17 Oct. 1920, la orele 11 a. m.

- Ședința I*, cu următoarea ordine de zi:
1. Deschiderea adunării generale.
 2. Inscrierea delegaților prezenți ai despărțămintelor.
 3. Raportul general al comitetului central pe anul 1919.
 4. Alegerea comisiunilor pentru:
 - a) examinarea raportului general pe anul 1919;
 - b) censurarea socotelilor pe anul 1919 și a proiectului de budget pe anul 1921;
 - c) înscrierea membrilor noi;
 - d) studiarea chestiei modificării „Regulamentului general al secțiilor științifice-literare”.
 5. Prezentarea eventualelor propuneri.*

Luni în 18 Octomvrie, la orele 9 a. m.

- Ședința II*, cu următoarea ordine de zi:
1. Raportul comisiunii alese pentru examinarea raportului general, și propunerile acestei comisiuni.
 2. Raportul comisiunii însărcinate cu censurarea socotelilor și a proiectului de budget.
 3. Raportul comisiunii pentru înscrierea de membri noi.
 4. Raportul comisiunii alese pentru studiarea chestiei modificării „Regulamentului general al secțiilor științifice literare” și a celorlalte propuneri făcute de ședința plenară a secțiilor, ținută la 1 și 2 August 1920.
 5. Fixarea locului pentru ținerea adunării generale viitoare.
 6. Dispoziții pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.
 7. Inchiderea adunării generale.

După prânz la orele 4.

Ședința festivă a secțiilor științifice-literare. Conferența d-lui *N. Iorga*, membru onorar al Asociațiunii.

Conferența d-lui *Al. Lăpedatu*, profesor universitar, Cluj.

Sibiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, ținută la 11 Septemvrie 1920.

Andrieu Bârseanu,
prezident.

Romul Simu,
secretar.

* Eventualele propuneri au să fie înaintate, în scris, prezidiului „Asociațiunii”, Sibiu, Strada Șaguna Nr. 6, cu opt zile înainte de adunarea generală.

Concurse.

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc-cantorala dela școala confesională gr. ort. rom. din **Lipova**, se publică concurs cu termen de **15 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Dotăția împreună cu acest post anual-minte este:

1. În bani gata 600 lei.
2. Locuință corespunzătoare în edificiul școlar și grădină extravilană.
3. Pentru conferință suma ce o vor reclama trebuințele.
4. Pentru scripturistică 50 lei.
5. Venitele cantonale dela funcțiunile unde va fi pofit și la cari are se participe.
6. Ajutoarele precum și întregirea recerută conform anilor de serviciu a învățătorului ales se va cere dela stat.
7. De încălzitul și vărutul salei de învățământ și a întreg edificiului pe din afară se va îngriji comuna bisericească, iar a locuinței învățătoresce pe dinlăuntru cade în sarcina învățătorului.

Reflectanții cari vor dovedi capacitate de a instrui și conduce corul vocal existent vor fi preferiți și vor primi o remunerațiune anuală cel puțin 300 lei.

Alesul învățător e îndatorat a instrui elevii în cântările bisericești, să conducă elevii în toate Duminecile și sărbătorile la sf. biserică, să cânte cu dâșii răspunsurile liturgice și să conducă strana fără alta remunerațiune.

